

INFORMACIJE O NOTRANJI PRIJAVI KRŠITEV IN ZAŠČITI PRIJAVITELJA PO ZAKONU O ZAŠČITI PRIJAVITELJEV

Zavod RS za varstvo narave (v nadaljevanju: Zavod) je skladno s petnajstim odstavkom 9. člena Zakona o zaščiti prijaviteljev (Uradni list RS, št. 16/23; v nadaljevanju: Zakon o zaščiti prijaviteljev) dolžan zaposlenim in drugim osebam v delovnem okolju zavezanca zagotavljati informacije o načinu uporabe notranjih poti za prijavo, informacije o notranjem aktu Zavoda ter informacije o postopkih za zunanjo prijavo organom za zunanjo prijavo in, kadar je ustrezno, institucijam, organom, uradom ali agencijam Evropske unije.

Pomembne povezave:

- Pravilnik o zaščiti prijaviteljev v Zavodu RS za varstvo narave št. 007-0001/2023-1 z dne 17. 5. 2023 (<https://zrsvn-varstvonarave.si/prijava-krsitve-krovna/>);
- Obrazec za prijavo kršitve (<https://zrsvn-varstvonarave.si/prijava-krsitve-krovna/>);
- Zakon o zaščiti prijaviteljev (<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2023-01-0301/zakon-o-zasciti-prijaviteljev-zzpri>).

Kaj je prijava kršitev?

Ali sumite, da je v Zavodu prišlo do kršitve predpisov? Če je tako, lahko to kršitev prijavite zaupniku v Zavodu ali ustreznemu organu za zunanjo prijavo.

Zaupniku v Zavodu lahko prijavo podate z uporabo ene izmed naslednjih poti:

- **po elektronski pošti** na naslov:
prijava.krsitev@zrsvn.si;
- **preko klasične pošte v zaprti pisemski ovojnici**, s pripisi:
»NE ODPIRAJ«, »ZAUPNO« ali »V ROKE NASLOVNIKU« na naslednji naslov:
Zavod RS za varstvo narave
Prijava kršitev – zaupnik
Tobačna ulica 5
1000 Ljubljana;
- **preko spletnega obrazca**, ki je objavljen na spletni strani Zavoda;
- **preko telefonske številke**, ki je prijavitelju, ki je zaposlen v Zavodu, na voljo v internem imeniku Zavoda, druge osebe v delovnem okolju Zavoda pa jo pridobijo v tajništvu Osrednje enote (telefonska številka tajništva Osrednje enote je objavljena na spletni strani Zavoda).

Zaupnik bo poskrbel, da se bodo kršitve iz utemeljenih prijav odpravile oziroma da se bodo preprečile prihodnje kršitve, ob tem pa bo varoval identiteto prijavitelja. V primeru povračilnih ukrepov boste deležni zaščite, kot jo določa Zakon o zaščiti prijaviteljev.

Zaupnik obravnava tudi anonimne prijave. V tem primeru boste povratne informacije dobili le, če boste v prijavi opredelili, na kakšen način vas lahko zaupnik kontaktira.

Kakšno zaščito lahko pričakujete?

Prijavo kršitev znotraj delovnega okolja pogosto spremlja občutek nelagodja in strahu pred povračilnimi ukrepi. Zavod je zavezan k odpravljanju nepravilnosti in vodstvo ne namerava izvajati povračilnih ukrepov zoper prijaviteljev, ki v dobri veri prijavijo nepravilnosti.

Vašo prijavo bo prejel zaupnik. Podatki o prijavitelju bodo znani le zaupniku, ki jih ne bo razkril nikomur (poskus ugotavljanja identitete prijavitelja in razkritje podatkov o prijavitelju predstavljata prekršek, za katerega Zakon o zaščiti prijaviteljev predpisuje globo). Vsebina prijave bo po potrebi razkrita posameznikom, ki bodo sodelovali pri odpravljanju prijavljenih nepravilnosti.

Ugotavljanje identitete prijavitelja predstavlja kršitev, ki jo lahko prijavite Komisiji za preprečevanje korupcije (prijavo vam lahko pomaga pripraviti tudi zaupnik). Zaupnik vam bo tudi svetoval, na katero zunanjo institucijo se obrniti, če prijave ne bo mogoče ustrezno obravnavati znotraj organizacije.

Zaupnik vam bo po potrebi izdal potrdilo o vložitvi prijave, v kolikor ga boste potrebovali v drugih uradnih postopkih, če bo to potrebno, pa bo za pomoč pri izvajanju zaščitnih ukrepov kontaktiral Komisijo za preprečevanje korupcije.

Kdaj ste upravičeni do zaščite?

Do zaščitnih in podpornih ukrepov v skladu z Zakonom o zaščiti prijaviteljev so upravičeni prijavitelji, ki so fizične osebe (pravne osebe torej niso upravičene do zaščite) in so podali prijavo o kršitvi znotraj svojega delovnega okolja, zaradi česar se proti njim izvajajo povračilni ukrepi.

Zaščita se zagotavlja prijaviteljem, ki so prijavo podali v dobri veri (ob podaji prijave so verjeli, da so informacije resnične). Prijavitelji, ki zavestno podajo lažno prijavo, niso upravičeni do zaščite; takšna prijava lahko pomeni tudi storitev prekrška. Prijava se lahko nanaša na dejansko, morebitno ali na grozečo kršitev oziroma na sum kršitve znotraj delovnega okolja.

Zaščita prijaviteljev velja za prijavljene kršitve, ki še trajajo oziroma so se zgodile ali prenehale pred manj kot dvema letoma. Prijavo je torej treba podati čim prej, saj nam bo to omogočilo, da kršitev čim prej preiščemo in odpravimo.

Kakšen je postopek obravnave prijave?

Ko zaupnik prejme prijavo, izvede preizkus. Zaupnik preizkusi, ali so v prejeti prijavi o kršitvi podani naslednji pogoji za njeno obravnavo:

- da jo je podala fizična oseba,
- da se nanaša na informacije o kršitvi predpisov, ki veljajo v Republiki Sloveniji, in jih je prijavitelj pridobil v svojem delovnem okolju,
- da prijavljene informacije o kršitvah niso očitno neresnične,
- da jo je prijavitelj podal pred potekom dveh let po prenehanju kršitve.

Zaupnik prijave ne obravnava, če niso izpolnjeni pogoji iz prejšnjega odstavka ali če presodi, da obravnava ne bi bila smotrna, ker kršitev ni imela posledic, ker posledic ni več ali so neznatne.

Zaupnik v sedmih dneh od njenega prejema preizkusi prijavo in če so izpolnjeni pogoji za njeno obravnavo iz tega člena, prijavitelju izda potrdilo o sprejemu prijave, ki vključuje datum in čas prejema.

Če zaupnik ugotovi, da pogoji za obravnavo prijave iz tega člena niso izpolnjeni, prijavitelja v roku sedmih dni od prejema prijave seznanj z razlogi, zaradi katerih prijave ne bo obravnaval.

Če je prijavitelj anonimen, se prejšnja dva odstavka realizirata, če je prijavitelj opredelil, kam naj se pošlje potrdilo o sprejemu prijave oziroma seznanitev z razlogi, zaradi katerih prijava ne bo obravnavana.

Zaupnik obravnava prijavo skrbno, zaupno in samostojno ter pri tem ni vezan na navodila v posamezni zadevi.

Zaupnik zlasti od prijavitelja in osebe, na katero se prijava nanaša, pridobi informacije, ki so potrebne za oblikovanje predlogov ukrepov, ki so usmerjeni v prenehanje kršitve, odpravo posledic kršitve ali preprečevanje prihodnje kršitve.

Zaupnik ukrene, kar je potrebno za prenehanje kršitve. Če za prenehanje kršitve ali odpravo posledic kršitve ni pristojen, prijavo pregleda in ugotovi, katera oseba oziroma notranja organizacijska enota v Zavodu je pristojna za odpravo kršitve, na katero se nanaša prijava. Vodjo pristojne notranje organizacijske enote seznanijo z opisom prijavljene kršitve ter svojimi predlogi ukrepov, ob tem pa ravna na način, da zaščiti identiteto prijavitelja. V obvestilu označi, da gre za obravnavo prijave po Zakonu o zaščiti prijaviteljev, ter določi rok za povratno informacijo glede izvedenih ali predlaganih ukrepov za odpravo kršitve in zoper kršitelja.

Zaupnik konča obravnavo prijave v treh mesecih od njenega prejema s poročilom, v katerem navede, ali in iz katerih razlogov je prijava neutemeljena. Če je prijava utemeljena, v poročilu navede zlasti predlagane in izvedene ukrepe za prenehanje kršitve, odpravo posledic kršitve ali preprečevanje prihodnje kršitve, svoje ugotovitve o uspešnosti izvedbe predlaganih ukrepov ter morebitne predlagane in izvedene ukrepe za zaščito prijavitelja.

Zaupnik ob koncu obravnave prijave, najpozneje pa v treh mesecih od prejema prijave prijavitelja pisno obvesti o utemeljenosti prijave, predlaganih in izvedenih ukrepih, izidu postopka, oziroma o stanju postopka z notranjo prijavo, če postopki za odpravo kršitev po treh mesecih še niso končani.

Zaupnik postopa v skladu s prejšnjim odstavkom tudi v primeru anonimne prijave, če je prijavitelj opredelil, kam naj se pošlje obvestilo iz prejšnjega odstavka.

Zaupnik bo z ugotovitvami iz poročila seznanil direktorja Zavoda, in sicer ob upoštevanju zaščite identitete prijavitelja.

Kaj storiti v primeru povračilnih ukrepov?

Za povračilne ukrepe veljajo tisti ukrepi, s katerimi se poslabša položaj prijavitelja in so posledica vložene prijave. Med njimi so na primer opozorilo pred odpovedjo oz. odpoved delovnega razmerja, disciplinske sankcije, premestitev, nadlegovanje, neenaka obravnava in podobno.

Izvajanje povračilnih ukrepov je prepovedano in lahko predstavlja prekršek. V primeru povračilnih ukrepov je možno vložiti zahtevo za začasno odredbo, s katero sodišče delodajalcu odredi ustavitev povračilnih ukrepov. Če bi bili delovnopравни ukrepi že izvršeni, je možna tudi tožba na delovnem sodišču. V primeru odpovedi delovnega razmerja je prijavitelj upravičen tudi do nadomestila za brezposelnost, in sicer ne glede na razlog odpovedi, če s potrdilom Komisije za preprečevanje korupcije izkaže, da je upravičen do zaščite po zakonu.

Kdaj lahko zaupnik razkrije identiteto prijavitelja?

Zaupnik lahko identiteto prijavitelja razkrije v treh primerih:

- če se prijavitelj strinja z razkritjem (pisno soglasje prijavitelja);
- če to zahteva državni tožilec, kadar je to nujno potrebno zaradi preiskovanja kaznivih dejanj;

- če to zahteva sodišče, ko je to potrebno zaradi sodnih postopkov, vključno s sodnimi postopki zaradi zaščite pravice osebe, ki jo prijava zadeva.

V primeru razkritja identitete iz druge in tretje alineje prejšnjega odstavka je treba pred tem pisno obvestiti prijavitelja o nameravanem razkritju z navedbo razlogov za razkritje, razen če državni tožilec ali sodišče presodi, da bi takšno obvestilo ogrozilo povezane preiskave ali sodne postopke.

Ne glede na navedeno nihče ne sme razkriti identitete prijavitelja, če bi razkritje ogrozilo življenje ali resno ogrozilo javni interes, varnost ali obrambo države.

Izključitev odgovornosti glede razkritja

Prijavitelj, ki informacije o kršitvah prijavi ali javno razkrije v skladu z Zakonom o zaščiti prijaviteljev, ne krši nobene omejitve ali prepovedi glede razkritja informacij in ne nosi nobene odgovornosti, povezane s takšno prijavo ali javnim razkritjem, pod pogojem, da ni prijavil ali javno razkril neresničnih informacij in je na podlagi utemeljenih razlogov menil, da je bila prijava ali javno razkritje takšnih informacij nujno za razkritje kršitve na podlagi zakona.

Navedeno se ne uporablja glede omejitev razkritja informacij, določenih s predpisi na področju varovanja tajnih podatkov, poklicne skrivnosti odvetnikov, zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev, tajnosti sodnih posvetovanj in pravil kazenskega postopka.

Ne glede na določbe zakona, ki ureja poslovno skrivnost, prijava ali javno razkritje informacij, ki vključujejo poslovne skrivnosti, nista protipravni, če ju prijavitelj prijavi ali razkrije v skladu z Zakonom o zaščiti prijaviteljev.

Prijavitelj ne nosi odgovornosti v zvezi s pridobitvijo ali dostopom do informacij, ki jih prijavi ali javno razkrije, če takšna pridobitev ali dostop ne predstavlja samostojnega kaznivega dejanja.

V morebitnih postopkih zoper prijavitelja zaradi žaljenja ali kršitve ugleda, kršitve avtorskih pravic, kršitve zaupnosti informacij v skladu s prvim do četrtem odstavkom tega poglavja (Izključitev odgovornosti glede razkritja), kršitve pravil o varstvu podatkov ali odškodninskih zahtevkov, prijavitelj ne nosi nobene odgovornosti zaradi prijav ali javnih razkritij na podlagi Zakona o zaščiti prijaviteljev in se lahko pri predlogu zavrnitve zahtevka zoper sebe sklicuje na prijavo ali javno razkritje, če je na podlagi utemeljenih razlogov menil, da sta bila prijava ali javno razkritje nujna za razkritje kršitve na podlagi Zakona o zaščiti prijaviteljev.

Organi za zunanjo prijavo:

1. Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije,
2. Agencija za trg vrednostnih papirjev,
3. Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence,
4. Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa,
5. Agencija za zavarovalni nadzor,
6. Agencija za javni nadzor nad revidiranjem,
7. Banka Slovenije,
8. Državna revizijska komisija za revizijo postopkov oddaje javnih naročil,
9. Finančna uprava Republike Slovenije,
10. Tržni inšpektorat Republike Slovenije,
11. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja,
12. Informacijski pooblaščenec,
13. Inšpekcija za informacijsko varnost,

14. Inšpekcija za sevalno in jedrsko varnost,
15. Inšpekcija za varstvo pred sevanji,
16. Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,
17. Inšpektorat Republike Slovenije za delo,
18. Inšpektorat za javni sektor,
19. Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor,
20. Javna agencija Republike Slovenije za zdravila in medicinske pripomočke,
21. organi nadzora v skladu s predpisi, ki urejajo porabo sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji,
22. Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije,
23. Slovenski državni holding in
24. Komisija za preprečevanje korupcije.

Zaupnost:

Vsa poročila se obravnavajo zaupno v skladu z Zakonom o zaščiti prijaviteljev, Zakonom o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 163/22) in Uredbo (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES. Varujemo osebne podatke in zagotavljamo ustrezno zaščito tako za prijavitelja kot za osebo, na katero se nanaša prijava.

ZAŠČITA PRIJAVITELJEV

V skladu z 10. členom Zakona o zaščiti prijaviteljev zaupnik prijavitelju, ki je deležen povračilnih ukrepov, nudi informacije o pravnih možnostih ter mu pomaga v upravnih in sodnih postopkih zaradi povračilnih ukrepov, in sicer tako, da:

- prijavitelju **nudi celovite informacije** o zaščitnih in podpornih ukrepih ter drugih pravnih možnostih, ki so primerni glede na vrsto konkretnih povračilnih ukrepov;
- prijavitelju **izda potrdilo** o vloženi prijavi oziroma **zagotovi dokazila** iz postopka s prijavo, ki jih prijavitelj potrebuje v nadaljnjih postopkih v zvezi s povračilnimi ukrepi.

Če prijavitelj ocenjuje, da za namen uveljavljanja zaščitnih ukrepov potrebuje **potrdilo o upravičenosti do zaščite** po Zakonu o zaščiti prijaviteljev, ga zaupnik usmeri na **Komisijo za preprečevanje korupcije**, s katero se zaupnik lahko tudi **posvetuje** glede konkretnih možnosti zaščite prijavitelja. Zaupnik lahko prijavitelja usmeri tudi na **nevladne organizacije**, ki prijaviteljem zagotavljajo svetovanje, pravno pomoč in zastopanje v postopkih zaradi povračilnih ukrepov ali psihološko podporo.

Prijavitelj je **upravičen do zaščite** po Zakonu o zaščiti prijaviteljev, če:

- je zaposlen v subjektu, v katerem prijavlja kršitev, oziroma je v njem prostovoljec, pripravnik, vajenec, pogodbeni delavec, študent, itd.
- je prijavil kršitev oziroma sum o dejanski ali morebitni kršitvi predpisov, ki se je ali se bo zelo verjetno zgodila v subjektu iz prve alineje tega odstavka;
- prijava ni očitno neutemeljena;
- prijavljena kršitev še traja oziroma je prenehala pred manj kot dvema letoma;
- je s strani subjekta iz prve alineje tega odstavka deležen povračilnih ukrepov.

POVRAČILNI UKREPI

Zakon o zaščiti prijaviteljev v 19. členu primeroma našteva povračilne ukrepe, ki jih delodajalec lahko sproži zoper prijavitelja zaradi podane prijave:

- odpoved delovnega razmerja;
- suspenz pogodbe o zaposlitvi;
- premestitev na nižje delovno mesto, onemogočanje ali zadržanje napredovanja;
- prenos delovnih nalog, sprememba kraja delovnega mesta, sprememba delovnega časa, zmanjšanje delovne obveznosti, neizplačilo in znižanje plače in drugih dodatkov, neizplačilo nagrad in odpravnin;
- onemogočanje ali zadržanje izobraževanja in strokovnega usposabljanja;
- nizka ocena delovne uspešnosti, nizka letna ocena ali negativna zaposlitvena referenca;
- uvedba disciplinskega postopka, izrekanje disciplinskih ukrepov ali kazni;
- šikaniranje, prisila, ustrahovanje, nadlegovanje ali izključitev in pomanjkljiva zaščita dostojanstva pred takim ravnanjem drugih oseb;
- diskriminacija, slabša ali nepravična obravnava;
- opustitev sklenitve pogodbe o zaposlitvi za določen čas ob izpolnjenih pogojih, ki jih zakon določa za sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas;
- odpoved pogodbe o zaposlitvi za določen čas pred potekom časa oziroma pred prenehanjem razloga za sklenitev te pogodbe;
- druga samovoljna ravnanja delodajalca, vključno z ravnanji, ki povzročajo škodo, tudi za ugled osebe, zlasti na družbenih omrežjih, finančno izgubo, vključno z izgubo posla in izgubo dohodka;
- predčasna prekinitev ali odpoved pogodbe za nabavo blaga ali storitev oziroma druga prekinitev poslovnega sodelovanja;
- razveljavitev, začasni ali trajni odvzem licence ali dovoljenja;
- samovoljno odrejanje opravljanja zdravstvenih pregledov ali pregledov zaradi ugotavljanja delovne sposobnosti;
- uvrstitev na črno listo na podlagi neformalnega ali formalnega dogovora v sektorju ali industriji, ki ima za posledico nezmožnost nove zaposlitve prijavitelja v industriji ali sektorju;
- sprožanje zlonamernih postopkov proti prijavitelju;
- grožnja s povračilnim ukrepom ali poskus povračilnega ukrepa.

Del zagotavljanja ustreznih informacij prijavitelju je lahko tudi podatek, da je grožnja s povračilnim ukrepom, poskus izvedbe povračilnega ukrepa ali izvedba povračilnega ukrepa v 9. poglavju Zakona o zaščiti prijaviteljev (Prekrškovni organi in kazenske določbe) opredeljena kot **prekršek**.

ZAŠČITNI IN PODPORNİ UKREPI

Zaščitni ukrepi po Zakonu o zaščiti prijaviteljev so ukrepi, ki se zagotavljajo prijaviteljem glede na vrsto povračilnih ukrepov, zlasti pa:

- prepoved razkritja identitete prijavitelja in zaupnost (6. člen);
- izključitev odgovornosti prijavitelja (21. člen);
- sodno varstvo in začasne odredbe v primeru povračilnih ukrepov (22. člen);
- brezplačna pravna pomoč (23. člen);
- nadomestilo za primer brezposelnosti (24. člen);
- psihološka podpora (25. člen).

- Sodno varstvo:

Prijavitelj lahko zaradi povračilnih ukrepov uveljavlja sodno varstvo z **vložitvijo tožbe** in **zahtevo za izdajo začasne odredbe** pri pristojnem sodišču. Povračilni ukrepi imajo lahko več različnih vrst pravnih posledic, večina jih je delovnopравниh (npr. disciplinski ukrepi proti zaposlenim, pisno opozorilo, redna ali izredna odpoved), v manjšem delu pa so lahko posledice tudi civilnopravne (npr. ukrepi proti s prijaviteljem povezani pravni osebi ali prijavitelju, ki v delovni dejavnosti sodeluje kot samostojni podjetnik), itd.

Naloga zaupnika je, da prijavitelju nudi osnovne informacije v zvezi s pravnimi možnostmi sodnega varstva pred povračilnimi ukrepi v skladu z Zakonom o zaščiti prijaviteljev, ki so navedene spodaj (vložitev tožbe in zahteve za izdajo začasne odredbe, nujnost postopka, oprostitev plačila sodnih taks). Prav tako lahko zaupnik prijavitelju svetuje, da v zvezi s sodnim varstvom poišče pomoč pri področnem sindikatu ali nevladni organizaciji, ki se ukvarja z zaščito prijaviteljev.

Sodni postopki v zvezi z zaščito prijaviteljev so **nujni**, prijavitelj pa je v teh postopkih **oproščen plačila sodnih taks**, s čimer je prijavitelju dodatno olajšan dostop do pravnega sredstva.

S **tožbo** lahko prijavitelj na primer zahteva:

- ugotovitev izvršitve povračilnega ukrepa proti prijavitelju;
- prenehanje izvrševanja, prepoved nadaljnjega izvrševanja povračilnega ukrepa ter odpravo posledic povračilnega ukrepa zoper prijavitelja;
- odškodnino za premoženjsko in nepremoženjsko škodo, povzročeno s kršitvijo pravic, varovanih s tem zakonom; itd.

V postopku je mogoče izdati **začasne odredbe**. Pri tem se uporabijo določbe Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 - uradno prečiščeno besedilo, s spremembami; v nadaljevanju: Zakon o izvršbi in zavarovanju) ter Zakona o delovnih in socialnih sodiščih (Uradni list RS, št. 2/04, s spremembami). Če prijavitelj v postopku za izdajo začasne odredbe izkaže, da je pred povračilnim ukrepom podal prijavo, se šteje, da je podana nevarnost, da bo uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena. Gre za dodatno **zakonsko domnevo**, ki dopolnjuje 270. in 272. člen Zakona o izvršbi in zavarovanju. Prijavitelj mora **izkazati**, da je bil deležen povračilnih ukrepov, in sicer s potrdilom o vložitvi prijave kršitve pred začetkom izvajanja povračilnega ukrepa oziroma s potrdilom Komisije za preprečevanje korupcije o upravičenosti do zaščite. Začasne odredbe, ki jih lahko predlaga, so na primer:

- odredba o prepovedi izvrševanja povračilnih ukrepov;
- odredba o odpravi posledic, ki jih povzročajo povračilni ukrepi;
- odredba o zadržanju izvršitve odločitev, s katerimi je prijavitelj postavljen v slabši položaj ali s katerimi se krši katero koli njegovo pravico, povezano z delovnim okoljem.

V postopkih pred sodiščem ali drugim organom se v zvezi s škodo, ki jo je utrpel prijavitelj, domneva, da je škoda posledica povračilnega ukrepa zaradi prijave ali javnega razkritja, če prijavitelj izkaže, da je podal prijavo ali javno razkril informacije o kršitvi in da je utrpel škodo. V takšnih primerih mora oseba, ki je sprejela ukrep, dokazati, da je bil ta ukrep zakonit in primeren in ni bil povezan s prijavo. To v praksi pomeni, da mora prijavitelj navesti le dejstva, ki opravičujejo domnevo, da je bil zaradi prijave s strani delodajalca izpostavljen povračilnim ukrepom, medtem ko je delodajalec tisti, ki mora dokazati, da ni izvršil ali izvrševal povračilnih ukrepov (obrnjeno dokazno breme).

- Brezplačna pravna pomoč:

Do brezplačne pravne pomoči po Zakonu o zaščiti prijaviteljev je upravičen prijavitelj v sodnih postopkih, ki jih zoper delodajalca sproži zaradi povračilnih ukrepov, ali v sodnih postopkih, ki jih kot povračilni ukrep zoper prijavitelja sproži delodajalec, ali v sodnih postopkih, ki so v zvezi z njegovo prijavo, če izkaže, da je pred povračilnim ukrepom podal prijavo po tem zakonu. Pristojni organ za brezplačno pravno pomoč **prednostno** obravnava prošnje, vložene po Zakonu o zaščiti prijaviteljev.

Prošnja za dodelitev brezplačne pravne pomoči vloži prosilec **pisno na obrazcu**, dostopnem na spletni strani sodišča¹, pri čemer je treba v opombah navesti, da gre za prošnjo po 23. členu Zakona o zaščiti prijaviteljev. Če prošnja ni vložena na predpisanem obrazcu, mora nujno vsebovati naslednje podatke:

- osebno ime, davčno številko, enotno matično številko občana (EMŠO), naslov stalnega ali začasnega prebivališča prosilca;
- podatke o zadevi;
- navedbo oblike in obsega brezplačne pravne pomoči;
- navedbo, da gre za prošnjo za dodelitev brezplačne pravne pomoči po 23. členu Zakona o zaščiti prijaviteljev.

Prijavitelj **mora ob vložitvi prošnje izkazati** tudi, da je bil zaradi podane prijave deležen povračilnih ukrepov, in sicer s potrdilom o vložitvi prijave kršitve pred začetkom izvajanja povračilnega ukrepa oziroma s potrdilom Komisije za preprečevanje korupcije o upravičenosti do zaščite iz 20. člena Zakona o zaščiti prijaviteljev.

Prijavitelj je do brezplačne pravne pomoči upravičen ne glede na določbe o materialnem položaju prosilca ter ne glede na prvo in tretjo alinejo 8. člena ter prvi odstavek 24. člena Zakona o brezplačni pravni pomoči (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, s spremembami).

- Nadomestilo za primer brezposelnosti:

Če je delodajalec prijavitelju odpovedal pogodbo o zaposlitvi in če prijavitelj uveljavlja sodno varstvo po 22. členu Zakona o zaščiti prijaviteljev ter s potrdilom Komisije za preprečevanje korupcije iz drugega odstavka 20. člena tega zakona izkaže, da je upravičen do zaščite po tem zakonu, lahko uveljavlja pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti v skladu z Zakonom o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, s spremembami; v nadaljevanju: Zakon o urejanju trga dela), kot če bi mu prenehala pogodba o zaposlitvi brez njegove krivde.

V skladu z Zakonom o zaščiti prijaviteljev morajo biti torej za uveljavljanje nadomestila za primer brezposelnosti kot podpornega ukrepa za zaščito prijavitelja **izpolnjene naslednje predpostavke:**

- delodajalec je prijavitelju odpovedal pogodbo o zaposlitvi;
- prijavitelj zaradi povračilnih ukrepov uveljavlja sodno varstvo v skladu z 22. členom Zakonom o zaščiti prijaviteljev;
- prijavitelj je pridobil potrdilo Komisije za preprečevanje korupcije iz drugega odstavka 20. člena Zakona o zaščiti prijaviteljev o upravičenosti do zaščite.

¹ <https://www.sodisce.si/mma/prosnja-za-dodelitev-brezplacne-pravne-pomoci--obrazec/2008112715034169/?m=1227794621>.

To pomeni, da je prijavitelj ne glede na določbe Zakona o urejanju trga dela upravičen do nadomestila do pravnomočne odločitve sodišča. Prijavitelj uveljavlja pravico do denarnega nadomestila, če se prijavi v evidenco brezposelnih oseb z vlogo, ki jo vloži pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje **v roku 30 dni** od prenehanja pogodbe o zaposlitvi. Pri tem mora izrecno navesti, da denarno nadomestilo uveljavlja po določbah Zakona o zaščiti prijaviteljev, vlogi pa naj **priloži potrebna dokazila** (potrdilo o vložitvi tožbe in potrdilo Komisije za preprečevanje korupcije o upravičenosti do zaščite).

Ne glede na določbe zakona, ki ureja trg dela, se prijavitelju, ki ni dosegel minimalnega obdobja zavarovanja za pridobitev pravice do denarnega nadomestila za brezposelnost, pravica do denarnega nadomestila prizna v višini najnižjega zneska denarnega nadomestila, kot ga določa Zakon o urejanju trga dela.

Če je bilo nadomestilo za primer brezposelnosti izplačano na podlagi 24. člena Zakona o zaščiti prijaviteljev, o čemer je prejemnik nadomestila dolžan obvestiti sodišče iz 22. člena Zakona o zaščiti prijaviteljev, sodišče v postopku iz 22. člena Zakona o zaščiti prijaviteljev odloči, da stranka, ki v postopku ni uspela, Zavodu RS za zaposlovanje **vrne** nadomestilo, izplačano do pravnomočne odločitve sodišča. Sodišče o pravnomočni odločitvi obvesti Zavod RS za zaposlovanje.

Za vprašanja glede pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti, ki s 24. členom Zakon o zaščiti prijaviteljev niso drugače urejena, se uporablja Zakon o urejanju trga dela.

- Psihološka podpora:

Prijavitelji pogosto potrebujejo **psihološko pomoč**, ki lahko obsega celoten spekter ukrepov, od pogovora z zaupnikom oziroma uradno osebo za zunanjo prijavo do psihiatrične obravnave s strani usposobljenih strokovnjakov. Če prijavitelj zaradi povračilnih ukrepov potrebuje strokovno psihološko podporo, lahko Komisija za preprečevanje korupcije na njegovo **pobudo**, pobudo zaupnika ali uradne osebe za zunanjo prijavo **predlaga njegovo obravnavo** centru za duševno zdravje, kliničnopsihološki ambulanti ali psihiatrični ambulanti v mreži javne zdravstvene službe.

V okviru zdravstvene mreže delujejo psihiatrične ambulante, kliničnopsihološke ambulante in regionalni centri za duševno zdravje odraslih (CDZO), ki so opredeljeni v Resoluciji o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028. Ti vključujejo dve vrsti timov: tim za ambulantno obravnavo pokriva potrebe zgodnje obravnave duševnih motenj odraslih, starejših in oseb z odvisnostjo od alkohola, izvaja pa tudi triažo in konziliarno službo, ter tim za skupnostno psihiatrično obravnavo. V psihiatričnih ambulantah delujejo tako psihiatri, ki izvajajo psihiatrično zdravje, kot tudi psihologi in klinični psihologi, ki zagotavljajo tudi psihološko pomoč in podporo.

Seznam ponudnikov v javni mreži zdravstvenega varstva je dosegljiv na spletni strani NIJZ:

- <https://www.zadusevnozdravje.si/kam-po-pomoc/centri-za-dusevno-zdravje/odrasli/>

Psihološko podporo prijaviteljem poleg javnega zdravstva zagotavljajo tudi **zasebne ambulante in nevladne organizacije**. Seznam je dostopen na naslednji povezavi:

- <https://www.omra.si/>

Psihološko podporo in svetovanje lahko prijaviteljem nudijo tudi **Centri za socialno delo** v skladu s storitvijo, ki jo določa Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 - uradno prečiščeno besedilo, s spremembami):

- <https://www.csd-slovenije.si/delovna-podrocja/#socialnovarstvene-storitve>